

Nordboruner

Af Marie Stoklund

Da nordboerne for 1000 år siden slog sig ned i Grønland, havde de en skrift. I hvert fald nogle af dem har kunnet læse og skrive de runer man brugte på de store handelspladser som Birka og Hedeby og i vikingerigerne omkring Nordatlanten. Fra o. 800 til begyndelsen af det 11. årh. brugte man runer af nogenlunde samme type på Isle of Man, de skotske øer, Færøerne, Norge og Sverige – især Gotland – ja så langt østpå som i Staraja Ladoga.

Disse runer har man kaldt svensk-norske runer efter områderne hvor de fandtes, kortkvistruner eller stutruner efter deres udseende med korte, såkaldte bistave. Sammenlignet med andre runer er de meget forenklede i udformningen. De består af en lodret hovedstav med én eller flere bistave, eller med blot et punkt eller en kort tværstreg. En hovedstav uden bistave betegner i mens et par tegn, **R** og **s**, blot består af en halv hovedstav.

Samtidig bruges imidlertid, især i Danmark, en anden type runer som er knap så forenklede. Her har fx **a**- og **n**-runen en lang bistav som skærer hoved-

staven, mens de tilsvarende kortkvistformer har en kortere bistav, kun på den ene side af hovedstaven. Den danske **b**-rune ligner et kantet latinsk **B**, kortkvistrunen nøjes med to korte ensidige parallelle bistave. »Normalrunerne«, som man også kalder de danske vikingetidsruner, er typologisk tydeligt nærmere i familie med de ældre runer, som var blevet simplificeret og skåret ned fra 24 til 16 tegn, idet nogle runetegn dækker flere lyde. Det er imidlertid det samme lydssystem som dækkes af normalrunerne og kortkvistrunerne.

De stærkt forenklede kortkvistruner blandes ret hurtigt med de mindre forenklede, men tydeligere former fra normalrunealfabetet. Det man har kaldt »det ældre norske runealfabet« er et sådant blandingsalfabet.

Middelalderrunerne, som bruges i hele det område hvor man talte nordiske sprog, består af en blanding af kortkvistruner og normalruner. Dertil kommer nye tegn hvormed 16tegns alfabetet udvides. Det må have været for upraktisk at den enkelte rune i visse tilfælde havde så mange betydninger; således betød

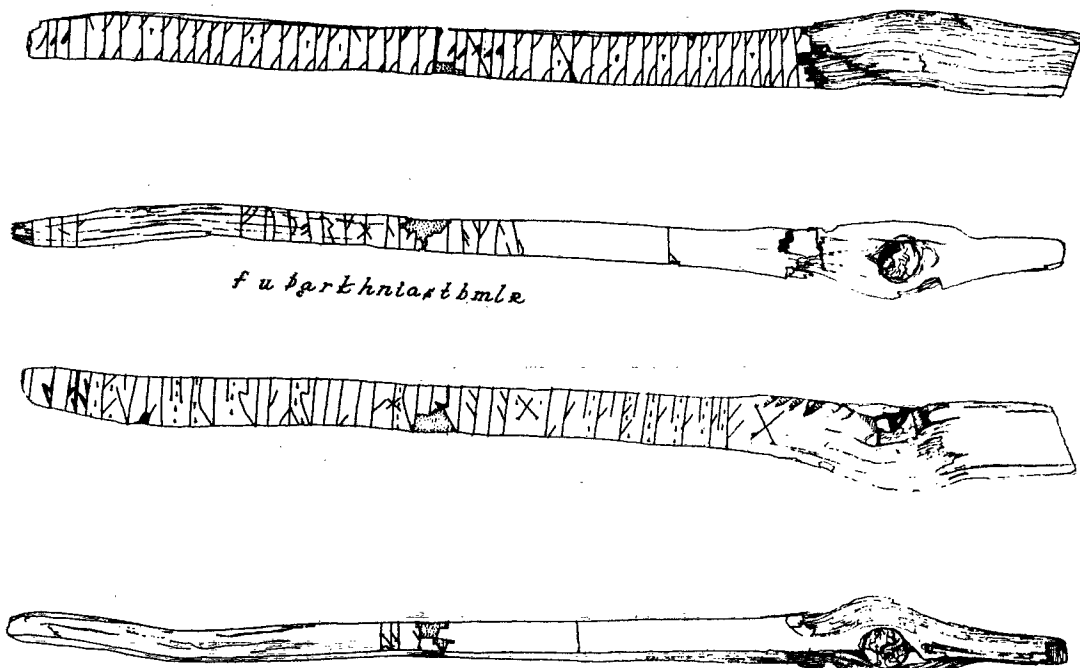

Fig. 1. Runealfabetet fra Narssaq-pinden 1 (Ø 17 a). Den lavtstillede s-rune, der er brugt på pinden, er temmelig enestående; denne rune betegner normalt R, men her har Narssaq-alfabetet A. H. W. Schmidt del. Erik Moltke cf. 1961.

k-runen fx både k og g, men nu skaber man ved at tilføje et punkt en særlig »punkteret« eller »stungen« k-rune som betegner g.

Blandt runefundene fra Grønland er det ældste, Narssaq-pinden¹, ristet med kortkvistruner. Den har fx den forenklede b-rune, þ. Man kan se at runen A betegner nasalt a og det viser at indskriften må henføres til o. 1000. I senere indskrifter, efter ca. 1020 betegner denne rune o¹ (fig. 1). Langt de fleste grønlandske indskrifter er imidlertid ristet med middelalderrunerne, skønt enkelte indskrifter mangler de afgørende kendetegn.

Hovedparten af fundene blev publiceret i 1920'erne eller 30'erne² eller endnu tidligere, altså før største delen af det norske middelaldermateriale, de is-

landske runeindskrifter, og en del af de norrøne indskrifter fra Storbritannien var blevet udgivet. Dette forhold forklarer hvorfor man dengang var tilbøjelig til at se de grønlandske runer som et mere isoleret fænomen, omgivet af en særlig aura.

De seneste års mange runefund fra middelalderbyer som Lund, Slesvig, og fremfor alt Bergen efter branden 1955, men også andre norske byer som Oslo, Tønsberg og Trondheim, har udvidet vort kendskab til og vor viden om middelalderens runer helt utroligt.

Over 600 nye indskrifter er kommet for dagen alene i Norge. Denne vældige tilvækst af materiale har gjort det klart, hvor almindelige runerne var langt op i middelalderen i det levende handelsmiljø, der fandtes fx i Bergen, hvorfra

bl. a. hovedforbindelsen gik til Grønland. Her har man brugt runer til at mærke varer og ejendele med, til notater om leverancer og betaling, til forretningsbreve og andre meddelelser, til bønner og til kradserier af mindre høvisk art. Alt hvad man behøvede af skrivetøj var en pind, et ribben eller hvad man nu kunne få fat på, og en kniv. Fundene viser at runerne var en dagligdags foreteelse, men det betyder ikke at de ikke også kunne bruges til sygdomsbesværgelser og formler mod alskens ondskab, nogle af dem sågar med latinske forlæg.³

Nordboernes brug af runer gennem den lange periode de levede i Grønland, er i nøje overensstemmelse med hvad vi nu ved om runebrugen i de norske middelalderbyer. Indskrifterne på løsgenstandene med runer fra Grønland ligner de norske runefund. Indholdet varierer fra sammenhængende tekster over ejerindskrifter og trylleformler til uforståelige grupper af tegn. Det sprog vi finder i disse indskrifter er vestnordisk eller latin.

Fig. 2. Kingigtorsuaq-stenen. Sikkerly efterladt af fangstmænd nord for Upernavik. Indskriften begynder med øverst til venstre. Det første tegn er ikke en rune. Anden linies første rune er ʒ, o, mens tredje linie begynder direkte med en h-rune. ʒ betyder her y. Nationalmuseets fot.

En mere sammenhængende tekst er bevaret på den lille, kun godt 10 cm lange Kingigtorsuaq-sten. En tid troede man at den var forsvundet, men den fremragende kopi, man troede man havde, viste sig at være originalen⁴ (fig. 2). Den blev fundet allerede i 1824 ved en varde, som den vel har været stukket ind i, langt nord for nordbobygderne, og først læst af den berømte danske sprogforsker Rasmus Rask. Der er imidlertid stadig uenighed om det sidste ord i indskriften: rydu, ligesom de seks lønruner, der står til sidst, stadig er utolkede. Man har forsøgt at læse årstal enten ud af de seks lønruner eller de to tegn, som indleder 1. og 2. linie, men det er aldeles usikkert.

Indskriften lyder: $\hat{e}llikr \cdot sikuaps : s\hat{o}n : r \cdot ok \cdot baa\hat{n}ne : tortarson : | ok : enri\hat{p}i \cdot osson : laukardak \cdot in : fyrir \cdot gakndag | hlopu \cdot u\hat{a}rdate \cdot okrydu : (| \hat{?} : \text{linieskifte p\aa stenen}), \text{»Erling Sigvatss\o}n, Bjarne Thordars\o}n og Enride Odds\o}n l\o}rdagen f\o}r gangdag (25. april) opf\o}rte disse varder\text{«} (eller \text{»denne varde\text{«}}) \text{»og rydu\text{«}.$

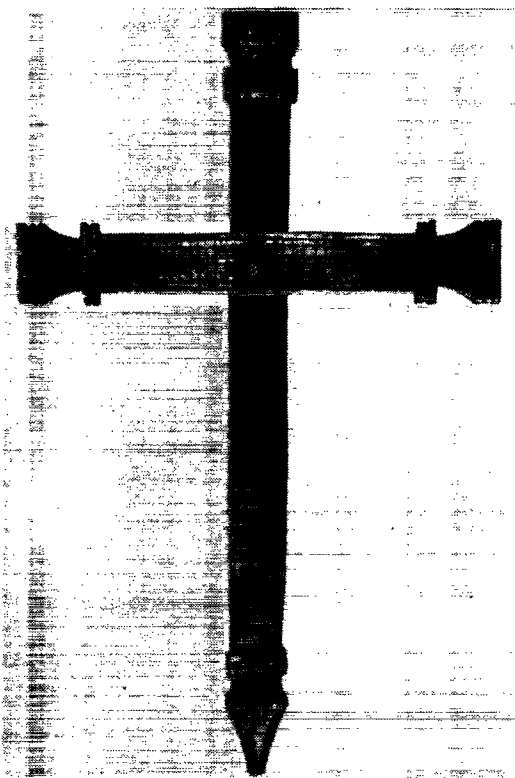

Fig. 3. Kors fra Ikigait (Ø 111 D 10664), fra Herjolfsnæs-kirkegården. Læg mærke til den særlige r-form («grønlandsk r») i indskriften på korsstammen. Det er en helt anden r-form, der er brugt på tværrarmen. Marie Stoklund fot.

Typologisk er det en sen indskrift. Den ejendommelige brug af dobbelt-runer (her markeret med en bue som binderuner, dvs. to eller flere runer med et fælles led, som regel hovedstaven) genfindes fx i et rune-brev fra Bergen o. 1340.⁵ Den særlige e-form med en ring om hovedstaven forekommer sporadisk i det norske materiale, men er især hyppig i de islandske runeindskrifter, der som helhed ligger efter 1200, hovedparten 14–1500.

Otte af de mange små træ Kors, som blev fundet i Ikigait, i forbindelse med gravene på kirkegården i Herjolfsnæs

med de berømte nordbodragter, har runeindskrifter. På de tre står der blot Maria – eller Maia, som kan være en særlig kortform. Da navnet ikke er brugt som almindeligt kvindenavn (uden for den norske kongefamilie) i middelalderen, må det være anråbelser af Guds moder.

Et kors bærer på den ene korsarm – den anden mangler – indskriften isus kristr hialbi »Jesus Krist hjælpe«. På korstræet står ligeledes ganske svagt indridset: kristus natus ist nubis på latin uden stungne runer og med u for o, i for e, i oversættelse: »Kristus er født for os«.

Vestnordisk og latin finder vi også på et andet kors, sat sammen af dele fra to forskellige kors (fig. 3). Den meget smukt udskårne tværrarm er blevet brugt igen men sat på hovedet. Indskriften på korstræet er vestnordisk: m^uria : mikai | amikbrakil og så med runer, der er vendt på hovedet: torir. »Maria, Mikael (ærkeengelen), Brakil ejer mig. Torir« (med t i stedet for þ) kan være risteren.

Runerne på tværrarmen er tydeligt lavet af en anden rister, sammenlign fx r-runerne. Indskrifterne – for som foreslået af den norske runolog Aslak Liestøl – er der to, en indskrift i midterfeltet og en indskrift for sig i endefelterne: pmaat og filiiso som via et forvansket runeforlæg må gå tilbage til et latinsk forlæg med forkortelser: p(rincipiu)m a et -- finis o – det græske alfabetets første og sidste bogstav, alfa og omega, som udtryk for hele verden og for gud, Ego sum Alfa et Omega principium et finis, »Jeg er alfa og

omega, begyndelsen og enden« (jvf. Johs, Åbenbaring 1. 8). Udtrykket bliver meget brugt i middelalderens religiøse digtning, i velsignelser og i magiske formler. Et eksempel herpå er en pind fundet i Bergen med runer på alle fire sider og et hul i den ene ende som viser at den sikkert har været beregnet til at bære som amulet.⁶

På midterfeltet står uden skilletegn: iklatetetrakramaesussoaia^onlote^opæi erksrat^on. Det kan opløses i en række kristelige trylleord og Gudsnavne: *agla tetragramma(ton) (i)esus soaiaonlote* (meningsløst) *pantocrator*. Vi kender *agla* fra et stort antal runeindskrifter, det er sammensat af begyndelsesbogstaverne i den hebræiske takkebøn: *attah gibbor leolam adonai*, »du er stærk i evighed, Herre«, vi finder det i Bergensmaterialet og sammen med alfa æt o står det på et af de seneste fund i Sverige, et blystykke fra Dalarna, og på et blykors fra Sogn og Fjordane.⁷

»Firbogstavtegnet« tetragrammaton (græsk) er også brugt som Gudsnavn, det betegner egentlig de fire hebræiske bogstaver jhvh i Jahve. Ligesom *pantocrator* (græsk) »den almægtige« (Johs. åbenbaring 4. 8) indgår tetragrammaton i den rige latinske digtning bygget op omkring og af en række Gudsnavne, som man nu har påvist brudstykker af på norske blykors fra Stavanger bispedømme. Et af dem (Madla) forener i sit midterfelt tetragramat^on og alpha^eto.⁸

I øvrigt er der nu også i Bergen fundet trækors, som minder om Ikigaitkorsene fra Østerbygden.

Fig. 4. Sten fra kirken i Herjolfsnæs med indskriften þurfinna. Nationalmuseet fot.

Også indskrifter fra Grønlands Vesterbygd hører til inden for denne europæiske, religiøse latinkultur, som er udnyttet i formler til lavkirkelig, folkerelig, religiøs brug. Et eksempel herpå er den nydelige lille træfisk fra Umíviarssuk (fra ruingruppe V 52 a) der efter en anrøbelse af Maria, indeholder en meget forvansket gengivelse af vers 49 i Davids salme 118 på latin. Forvanskningen kan kun forklares ved at teksten må være kopieret efter et forlæg som også var skrevet med runer.⁹

Fra nordbokirkegårdene stammer ikke blot gravkors men også gravsten med runer. På Vigdis' sten fra Igaliko (Gardar) står: »Vigdis M D(atte)r hviler her. Gud glæde hendes sjæl«. Fra Qagssiarssuk (det gamle Brattahlid) kendes »Ingeborgs grav«, *laiþi inkibiarkar*. Et tredie kvindenavn stod på den kvadersten fra det gamle Herjolfsnæs, som var blevet brugt i muren på et hus, der blev bygget i 1918, men som først blev opdaget i 1963; þurfinna stod der, omrammet af to kors. Indskriften har antagelig markeret hvor Thorfinnas grav lå – i kirkens eftertragtede tagdryp – og ste-

Fig. 5. Støbeform af fedtsten fra Igaliko, det gamle Gardar (Ø 47, D 11166) med ejerindskrift, spejlvendt i formen -ldur · a : mik · (t), »-ldur ejer mig«. Nationalmuseet fot.

nen har siddet som gravkvader i kirke-
muren¹⁰ (fig. 4). Andre navne på de
gamle nordboer kender vi fra deres
brugsgenstande. På et hvalbenskaft fra
Østerbygden, ruingruppe Ø 71, Vatna-
hverfi, står *gunnar*, og liotramk, *Ljótr
á mik*, »Ljotr ejer mig« på en kødgaffel
fra Nipáitsoq V 54, fundet i fadeburet
lige op ad en kogegrube.

Denne kødgaffel hører til de meget få
runegenstande fra Grønland der kan da-
teres arkæologisk, til slutfasen i gårdens
historie, første halvdel af 1300tallet.
Desværre har de tidligere udgravninger
af nordboruinerne ikke givet nøjagtige
dateringer; man er altså henvist til runo-
logiske skøn ud fra typologiske over-
vejelser, som selvsagt er meget usikre.
Runologen bygger måske i første om-
gang på et vist arkæologisk skøn, i anden
omgang daterer arkæologen måske net-
op ud fra runologens typologi, så der
kan opstå risiko for ringslutning.

Der er klæberstensforekomster i
Grønland og det er da også i stor ud-
strækning anvendt til brugsgenstande.
Da det er så let at skære i dette materiale
har man mange eksempler på runer eller

runelignende tegn, fx på de små ten-
vægte, der er så almindelige i fundene
fra vikingetid og middelalder også
andetsteds. Fra en norsk tenvægt kender
vi betegnelsen på redskabet: snalt, *snáld*
(Hoftuft). På et fragment, en halv ten-
vægt fra Østerbygden, ruingruppe Ø
167, står . . . rpesikr. . , det må udfyldes
(ge)rþi sikr. . . , »S. gjorde«. Da der ikke
er klæbersten i Island regner Anders
Bæksted med at to islandske tenvægte af
dette materiale er grønlandsk import. På
den ene er en ejerindskrift indristet, på
den anden runealfabetet samt *Maria*.

Man har imidlertid i Grønland ikke
blot brugt tenvægte af klæbersten men
også af metal, for i Igaliko, hvor bispe-
sædet, Gardar, lå, er der fundet klæber-
stensforme til støbning af tenvægte med
meget smukt og omhyggeligt indskårne
runer – ejerindskrifter (fig. 5).

Ejermærkning har haft stor betydning
juridisk, efter de islandske middelalder-
love at dømme. Sådant har det sikkert
også været i det nærbeslægtede grøn-
landske nordbosamfund. Mærkning af
dyr, af redskaber (fangstredskaber fx til
hvalfangst) har nok været brugt i stor
udstrækning. I hvert fald finder vi ofte
mærkning på nordboernes brugsgen-
stande af træ og især af klæbersten – på
vævevægte, på sænkesten og flere af de
andre klæberstensfragmenter, der er så
mange af fra udgravningerne. Nogle er
tydeligt mærket med bomærker, andre
med binderuner, eller et par runer, må-
ske blot en enkelt, eller noget rune-
lignende kradseri (fig. 6).

Man kunne med rette stille det
spørgsmål: Hvordan lærte man at skrive
med runer? Undervisningsmateriel har i

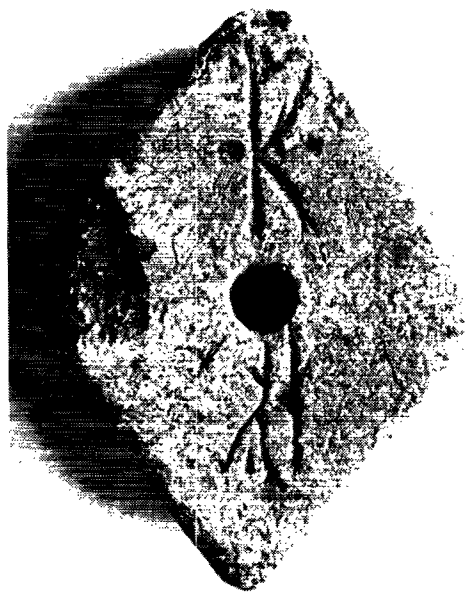

Fig. 6. Ejermærkning på fedtstensvævvægt fra Igaliko (Ø 47, D 11168 53). Øverst et par runer: i og en binderune $\mathfrak{h}$. Det nederste er et bomærke, men det kan også opløses $\mathfrak{ku}$, som binderune. Marie Stoklund fot.

hvert fald ikke været noget problem. Måske kan nogle af de mere eller mindre omhyggeligt ristede, men helt uforståelige indskrifter, der også forekommer, opfattes som rene skriveøvelser? Måske er den forklaring for letkøbt, – men den stump af runealfabetet, som er fundet ved udgravningen i Kilaersarfik af gård

nr. 51, Sandnæs i Vesterbygden, hvor runerne i begyndelsen er skåret omhyggeligt, men hvor der så går kludder i det og risteren ender med nogle tilfældige streger, kan næsten kun tolkes som et øvelsesstykke (fig. 7).

Latinske bogstaver er i øvrigt ikke helt ukendte i nordbobosættelsen. Fra Ikigait kendes også gravsten med majuskler, og fra Igaliko, det gamle bispesæde, kommer ikke blot tenvægtforme med runer, men også én med majuskler (Ø 47 inv. nr. D 11166). Fra Vesterbygden, fra Niviarsiat, Nuuk kommune, stammer et lille klæberstenshåndtag med en runeindskrift på den ene kant, og med majuskellignende tegn på den anden (inv. nr. 1106X1), men desværre uden mening (fig. 8)

Som tidligere nævnt har man været inde på at se på de grønlandske runer som et isoleret fænomen. Man har ment at kunne påvise særudviklinger i både sprog og runeformer, fx t- for þ-i forlyd: tortar og te i Kingigtorsuaq-indskriften og torir på et af Ikigait-korsene. Af særlige runeformer kan nævnes en særlig grønlandsk r-form, R $\mathfrak{f}$, jfr. fig. 3, og $\mathfrak{h}$ for o, dog kun på tre af Ikigait-korsene, idet $\mathfrak{h}$ normalt bruges for o, eller i visse tilfælde (de ældre indskrifter) u for o, så

Fig. 7. Runealfabet fupork(hnia)l . . . fra Kilaersarfik (Sandnæs). Nationalmuseet fot.

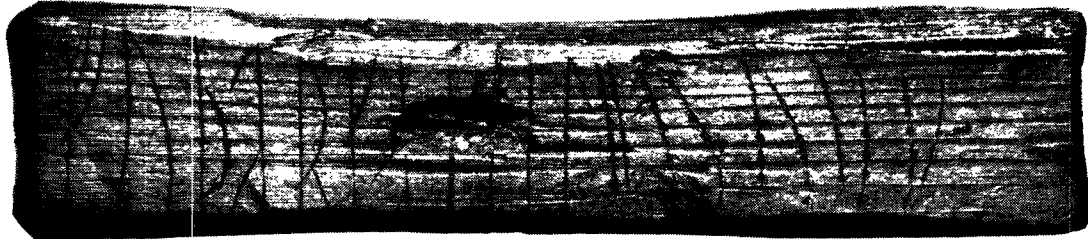

Fig. 8. Runer på håndtag (?) af fedtsten fra Niviarsiat, Nuuk kommune (NK 1106x1).
· trætiselides · (punkt betegner en usikker rune). Nationalmuseet fot.

denne særlige o-form bør måske ikke tillægges alt for megen betydning. Den særlige r-form er langt mere almindelig i det grønlandske materiale, også de to islandske tenvægte har Rf, men der er dog brugt andre r-former i ca. halvdelen af tilfældene.¹¹

Man har diskuteret om ikke dele af fundene på Grønland kan være lavet af folk fra Norge. Det gælder fx den lille pind der blev stukket ned i en tom grav i Ikgait med indskriften: »Denne kvinde, som hed Gudveig, blev lagt over bord (sænket i havet) i Grønlandshavet. Gudveig er måske død på vejen til Grønland og hendes pind ristet af en immigrant?»

Nu er der imidlertid også i Bergen fundet pinde med bl. a. »grønlandsk r« og t- for þ.¹² Det er muligt at disse grønlandske ejendommeligheder simpelthen skyldes grønlandske ristere, en anden mulighed er at disse former må-

ske alligevel har haft en videre udbredelse. Hvordan man end vender og drejer det, vidner de om de nære forbindelser mellem nordbobygderne og hjemlandet.

Den ganske specielle udformning af runerne med knuder og slyng, som vi i Grønland finder på Unartoq-skeen i indskriften: sboa, hvor a er en fejl for n, jvf. at der også med små almindelige runer står sbon, (sml. eng. *spoon*), »ske«, (fig. 8), kan genfindes på en pind i Bergen, hvor det ser ud til at én o. 1300 har øvet sig i denne særlige kunst. Endvidere har Aslak Liestøl nu også påvist disse, som han kalder dem »knytte runer«, på det såkaldte Gange-Rolfs horn i Museo Nazionale i Firenze, et rigt udsåret horn af hvalrostand, hvor de første runer and i indskriften: *Andrés gerdi mik*, »Andres gjorde mig«, er ristet med disse runer, som man tidligere regnede

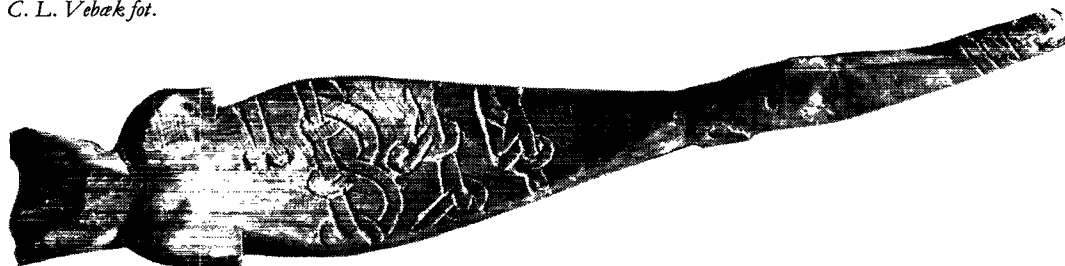
for en del af ornamentet – hvad de også er – samtidig med at de indgår i indskriften.¹³ Nu findes der blandt materialet fra Grønland også en slags øvelsespind fra Østerbygden nr. 2, Tasiussak, med figurer der umiskendeligt ligner slyngede runer. Ingen har dog været i stand til at læse dem som runer.

Inden man spekulerer for dybt over om denne runetype er grønlandsk eller norsk, må man tage med i overvejelserne at samme type runer også er brugt på en svensk runesten (Bautil 1095, Ofvansiö) (derfra kendte den gamle svenske runeforsker, Liljegren, disse runer, og han har dem med i sin *Run-Lära* (1832, tavle 1)). Den svenske runesten tyder på en videre udbredelse af disse runekunstlerier.

Også de utolkede lønruner på Kingigtorsuaq-stenen har deres – ligeledes utolkede paralleler, nemlig på et runekors fra Isle of Man (Andreas V), på Norum-døbefonten i Bohuslän, og nu også på en pind fra Bergen.¹⁴

Den kunstfærdige runebrug på Unartoq-skeen og på Kingigtorsuaq-stenen er absolut ikke specielt grønlandsk; men fx den nævnte forkærlighed for den særlige r-form og måske også t- for þ- kan opfattes som grønlandske særtræk. Dog må det slås fast at i hovedsagen er runebrugen i Grønland nært beslægtet med den folkelige norske runetradition, der – især takket være de seneste års mange runefund – kan påvises at vare ved helt ind i det 14. og 15. århundrede.

Fig. 9. Unartoq-ske. Begge indskriffter, sboa og med små runer tæt ved enden, sbon, skal betyde spon, eng. spoon, »ske«.
C. L. Vebæk fot.

Noter:

1. Moltke, 1961 s. 401–10. Guðmundsson, s. 188–94. Sml. vdr. alfabettype: Johnsen, 1968. s. 79, 211 f.
2. F. eks. Jónsson, 1916. s. 63–66. Jónsson, 1924. s. 273–90. Jónsson, 1929. s. 173–79. Moltke, 1936. s. 223–32.
3. Se f. eks. Liestøl, 1974. s. 19–33.
4. Bæksted, 1949–50. s. 163–65. Rosenkrantz, 1967. s. 349–61.
5. Liestøl, 1968. s. 25.
6. NoIyR VI, 1, 1980. s. 82, 67. Heri 44 indskrifter fra Bergen med latinsk tilknytning. Sml. Borgund I, NoIyR IV, 1957. s. 140–43.
7. Gustavson og Brink, 1980. s. 230 f. m. henv.
8. Gjerløw, 1954. s. 85–109. KHL II, 1957. sp. 18–22. Blykors.
9. NoIyR VI, 1, 1980. s. 45 f. Sveinsson, 1964. s. 240 f.
10. Vebæk, 1964. s. 18, 19.
11. Stoklund, 1981. s. 143 f.
12. Johnsen, 1981. s. 121–25.
13. Liestøl, 1979. s. 228–34.
14. NoIyR VI, 1, 1980. s. 64 f. 633 Mariakyrkje-Allmenningen, fundet lige over brandlag fra 1332.

Litteratur:

- Bæksted, Anders:* Kingiktorsoak-stenens original. Maal og Minne 1949–50.
- Gjerløw, Lilli:* Deus pater piissime og blykorsene fra Stavanger bispedømme. Stavanger Museums Årbok 1954.
- Guðmundsson, Helgi:* Rúnaristan frá Narssaq. Gripla I. Reykjavík 1975.

- Gustavson, Helmer og Brink, Tb. Snædal:* Runfynd 1979. Fornvännen 75. 1980.
- Johnsen, Ingrid Sanness:* Struttruner i vikingetidens innskrifter. Oslo 1968.
- Johnsen, Ingrid Sanness:* Personal Names in Inscriptions from Towns in Norway. Michigan Germanic Studies VII, no. 1. 1981.
- Jónsson, Finnur:* Grønlandske runestene. Det Grønlandske Selskabs Aarskrift 1916.
- Jónsson, Finnur:* Interpretation of the Runic Inscriptions from Herjolfsnes. Meddelelser om Grønland LXVII. 1924.
- Jónsson, Finnur:* Rune Inscriptions from Gardar. Meddelelser om Grønland LXXVI. 1929.
- Kulturbistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder.* (=KHL.) bd. II. 1957.
- Liestøl, Aslak:* Correspondence in Runes. Mediaeval Scandinavia I. 1968.
- Liestøl, Aslak:* Runic Voices from Towns of Ancient Norway. Scandinavica 13. 1974.
- Liestøl, Aslak:* Andres gjorde meg. Universitetets Oldsaksamling 150 år. Jubileumsårbok 1979. Oslo 1979.
- Moltke, Erik:* Greenland Runic Inscriptions IV. Meddelelser om Grønland 88, 2. 1936.
- Moltke, Erik:* En grønlandsk runeindskrift fra Erik den Rødes tid. Grønland. Nov. 1961.
- Norges Innskrifter med de yngre runer.* (=NoIyR) Bd. IV 1957 og bd. VI, 1 ved Aslak Liestøl, Oslo 1980.
- Rosenkrantz, Alfred:* Runestenen fra Kingiktorssuaq i geologisk belysning. Grønland. Nov. 1967.
- Stoklund, Marie:* Greenland Runic Inscriptions. Michigan Germanic Studies VII, no. 1. 1981.
- Sveinsson, E. Ól.:* Samtíningur. 17. Skírnir 1964.
- Vebæk, Máliarák:* En ny runesten fra Herjolfsnes. Grønlandsposten. 4. juni 1964. ujarak kigartugak Ikigaitnit pissok. Atuagagdliutit nr. 12. 4. juni 1964.